

Contact tussen slachtoffer en veroorzaker verdient meer aandacht

Een empirisch-juridisch onderzoek naar de plaats van de veroorzaker in de civiele letselschadepraktijk 'Hij die jegens een ander een onrechtmatige daad pleegt, welke hem kan worden toegerekend, is verplicht de schade die de ander dientengevolge lijdt, te vergoeden', aldus artikel 6:162 lid 1 van het Burgerlijk Wetboek. Voor haar promotieonderzoek vroeg mr. Femke Ruitenbeek-Bart zich af wat we eigenlijk weten over die 'hij' (m/v/x) uit deze wetsbepaling. In haar onderzoek belicht ze de persoonlijke ervaringen van personen die als veroorzaker van letselschade worden aangesproken. Ze interviewde hiervoor zorgverleners die een mogelijk verwijtbare medische fout maakten en verkeersdeelnemers die een ongeval veroorzaakten. In een inspirerend gesprek vertelt Femke aan LetselschadeNEWS over haar onderzoek en de inzichten die het haar bracht.

Tekst Floor Verhees | **Fotografie** Yolande van Kalleveen

In de afgelopen jaren is met succes gepleit om slachtoffers van een strafbaar feit en/of nabestaanden meer rechten toe te kennen. Binnen het strafrecht zijn sprongen voorwaarts gemaakt met onder andere bijvoorbeeld het spreekrecht tijdens een zitting. Ook in het civiele domein is meer aandacht voor slachtoffergeoriënteerde ontwikkelingen zoals het immateriële belang van erkenning in het algemeen en aan

excuses in het bijzonder. Ondanks deze ontwikkelingen blijkt een slachtoffer zich vaak niet gezien of gehoord te voelen door de veroorzaker van letselschade, omdat excuses of een ander teken van medeleven uitblijven. Daarnaast is er weinig aandacht voor het perspectief van de veroorzaker. Dat is opmerkelijk, want hoe het ook zij, slachtoffer en de veroorzaker van letselschade, zijn vanaf dat ene schadeveroorzakende

moment onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dus, wie is die veroorzaker dan? En hoe ervaart die persoon zijn plaats in de letselschadepraktijk? Femke Ruitenbeek onderzocht deze vragen in het onderzoek waarop zij op 26 mei 2023 promoveerde aan Erasmus School of Law.

'Sympathie voor slachtoffers'

Femke, vanwaar jouw interesse in de veroorzakers van letselschade?

Voordat ik met dit onderzoek startte, was ik werkzaam als advocaat en deed onder andere letselschadezaken, waarbij ik zowel slachtoffers als verzekeraars bijstond. Wat mij opviel was dat bij letselschadezaken de meeste aandacht uitgaat naar slachtoffers en nabestaanden van een ongeval. Op zich is dat logisch, omdat zij ook degenen zijn die de gevolgen moeten dragen. Van nature gaat de sympathie vooral uit naar het slachtoffer. En veel minder naar degene die schuldig is aan het aangedane leed; de veroorzaker van het letsel. Het viel mij op dat we er amper bij stilstaan dat een ongeval met letsel voor de veroorzaker ook impactvol kan zijn. Voor die kant van het verhaal is nog altijd weinig aandacht. Dat gegeven intrigeerde mij. Want ook dat verhaal is van betekenis. Welke kansen liggen er aan veroorzakerzijde voor een

betekenisvolle bijdrage aan immaterieel herstel van slachtoffers? Maar ook: welke belemmeringen blijken uit veroorzakerverhalen? Om antwoord op die vragen te krijgen, deed ik onderzoek naar de plaats van de veroorzaker in letselschadezaken. Een belangrijke drijfveer is mijn overtuiging dat ook het verhaal van de veroorzaker ertoe doet. Niet alleen omdat de veroorzaker van betekenis kan zijn voor het herstel van het slachtoffer; aandacht voor het verhaal van de veroorzaker kan ook bijdragen aan diens persoonlijke verwerking van de ongevalservaring.

Je zou daarom kunnen zeggen dat ik in dit onderzoek de letselschadepraktijk bekeek met een houding van meerzijdige partijdigheid.

Wat bedoel je met meerzijdige partijdigheid?

De houding van 'meerzijdige partijdigheid' kan het beste worden omschreven als 'het op empathische wijze aan iedere kant gaan staan.' In geval van letselschadezaken dus óók aan de kant van de veroorzaker. Dat laatste is niet vanzelfsprekend – zeker niet in een beroepsgroep (de advocatuur) die

zich kenmerkt door partijdigheid. Dat wordt ook duidelijk als je kijkt naar de plaats van de veroorzaker in wat ik heb genoemd: de letselschadedriehoek. Toen ik met dit onderzoek startte, heb ik eerst de zogenaamde 'letselschadedriehoek' juridisch in kaart gebracht: de juridische verhoudingen tussen de drie belangrijkste spelers in een letselschadezaak. Dat zijn natuurlijk het slachtoffer en de veroorzaker, en daarnaast de aansprakelijkheidsverzekeraar van de veroorzaker, die immers de schadeafwikkeling op zich neemt. Met meerzijdige partijdigheid

VEROORZAKER CENTRAAL

bedoel ik dan dat alle spelers in de 'driehoek' actief een rol zouden moeten spelen in het hele traject, omdat iedere partij een kant van het verhaal vertegenwoordigt. Het is vervolgens belangrijk dat iedere partij een stem krijgt om zijn/haar verhaal te kunnen doen en gehoord te worden door de andere partijen.

Hoe werkt meerzijdige partijdigheid in de 'letselschadedriehoek'?

Toen werd heel snel duidelijk dat de 'veroorzaker van letselschade' eigenlijk geen stem krijgt. Behalve voor het invullen van de schadepapieren, heeft bijvoorbeeld de veroorzaker van een verkeersongeval in het gehele traject vrijwel geen rol en staat in die zin dus buitenspel. De juridische afwikkeling, het bepalen van aansprakelijkheid en vervolgens van de hoogte van de schade, wordt door de aansprakelijkheidsverzekeraar op zich genomen. De schade-regelaar zal namens de aansprakelijkheidsverzekeraar hiervoor (al dan niet via de belangenbehartiger) contact hebben met het slachtoffer. Naast de financieel-juridische dimensie, kent een letselschadezaak ook een immateriële dimensie, wat vorm geeft aan genoegdoening voor het aangedane leed. In mijn onderzoek heb ik me voornamelijk gericht op deze immateriële dimensie van zowel slachtoffer als veroorzaker. Het is dan opvallend dat in veel gevallen, dus los van de financieel-juridische afwikkeling van de letselschadezaak, er ook geen contact tussen slachtoffer en veroorzaker is als het gaat om de immateriële dimensie van de zaak. In de praktijk blijkt dat juist het gebrek aan contact iets is waar vaak de schoen wringt bij slachtoffers, want waarom laat die veroorzaker niets van zich horen?

'Veroorzaker is onzichtbaar'

Geldt het buitenspel staan specifiek voor de veroorzaker van een ongeval?

Ja, ik kwam tot de conclusie dat het buitenspel staan inderdaad met name geldt voor verkeersdeelnemers die een ongeval veroorzaken. In mijn onderzoek richt ik mij ook op zorgverleners die een (mogelijk) verwijtbare medische fout maken. Opmerkelijk is dat daar waar verkeersdeelnemers die een ongeval veroorzaken als het ware buitenspel staan in de 'letselschadedriehoek', dit voor zorgverleners heel anders is. Zij zijn veel meer betrokken bij de andere hoofdpersonen in de 'letselschadedriehoek'. Zorgverleners onderhouden meestal zelf rechtstreeks contact met de juridische afdeling binnen de

DCTM
DE CONINCK TRAFFIC MANAGEMENT

DCTM is specialist op het gebied van trauma- en fobiebegeleiding

- DCTM werkt landelijk
- Begeleidingen in alle categorieën
- Ervaren, resultaatgericht
- Integratief (EMDR) therapeuten
- NLP-coaching
- Teamtrainingen met MindSonar

DCTM.NL

Advertenties

ONLINE SCHADE STAAT.NL

OnlineSchadestaat brengt letselschade correct in beeld!

- ✓ Zeer eenvoudig in gebruik!
- ✓ Automatische berekening van de wettelijke rente;
- ✓ Verrekening van voorschotten volgens de regels;
- ✓ Integratie van bekende richtlijnen zoals huishoudelijke hulp en verlies zelfwerkzaamheid;
- ✓ Conversie naar PDF en samenvoegen van facturen, rapporten, foto's, etc.;
- ✓ Cliënt kan desgewenst toegang krijgen;
- ✓ Per dossier tot €5.000,- gratis!

Meer weten of zelf ervaren?
Neem contact op! → E info@onlineschadestaat.nl
Of vraag een gratis demo aan → I www.onlineschadestaat.nl

Contact
OnlineSchadestaat BV
Stevinweg 2
3891 EA Zeewolde
T 036-5245576

organisatie/instelling en daarnaast zullen zij doorgaans ook met de patiënt in gesprek gaan over wat er in de medische behandeling mogelijk niet goed ging. De medische professionele standaard vraagt dat ook van hen. Dus zowel verkeersdeelnemers als zorgverleners nemen vanwege het (mogelijk) veroorzaken van letselschade de rol van 'veroorzaker' in, maar de plaats die zij in de 'driehoek' ten opzichte van de andere twee hoofdrolspelers innemen is heel anders. Maar dat geldt niet per se voor de impact op en de gevolgen voor hun persoonlijke leven.

Wat is de impact op het leven?

De rol van letselveroorzaker kan zwaar wegen, want ook voor de veroorzaker is van het ene op het andere moment het leven veranderd, anders natuurlijk dan voor een slachtoffer met letsel. Het is wel goed om hier te vermelden dat de zaken in mijn onderzoek vooral gaan over mensen die niet de bedoeling hadden om letsel toe te brengen. Er kon wel sprake zijn van een zekere mate – soms ook een hoge mate – van verwijtbaarheid, maar degenen die in mijn onderzoek het letsel hebben veroorzaakt, wilden nooit een ander schade berokkenen. Deze mensen wilden, als verkeersdeelnemer, van A naar B reizen of, als zorgverlener, juist mensen beter maken. En dat liep die ene keer verkeerd af. Wat doet dat met deze mensen? Tijdens het onderzoek kwam veelvuldig bij verkeersdeelnemers naar voren dat de onwetendheid na het ongeval over hoe het met een slachtoffer gaat een negatief effect had op het mentale welzijn. Zij voelden zich veelal schuldig, maar konden aan die gevoelens vaak niet goed uiting geven. In een gesprek geeft een van de geïnterviewden het volgende aan: "Ik kon me niet goed concentreren, omdat er zoveel dingen door m'n hoofd [gingen]. Ook met die jongen,

omdat ik geen contact met hem op mocht nemen. Ik heb een paar keer die politie opgebeld van: "Luister, ik wil weten hoe het met die jongen gaat. 'Ja, maar ze (de jongen en zijn ouders) willen geen contact.'" Verder kwam naar voren dat zowel zorgverleners als verkeersdeelnemers niet gemakkelijk aandacht vragen voor de impact die de gebeurtenis op het eigen leven teweeg heeft gebracht, omdat zij het voor het slachtoffer 'erger' vinden wat zij hebben aangericht. Een van de geïnterviewden zegt hierover: "Ik was alleen maar bezig met die mensen: 'Hoe is het met ze?' En ik vond mezelf echt zó niet belangrijk! Ja. En het interesseerde mij geen moer wat er met mij gebeurde. Het interesseerde me echt niet (...) Ik bedoel; ik huilde, ik leefde. Dus ja, ik vond het niet zo belangrijk wat er met mij gebeurde." Toch kan de impact op het persoonlijke welzijn aanzienlijk zijn. Zo ervoeren meerdere geïnterviewden klachten, zoals nachtmerries, fysieke klachten, gevoelens van depressiviteit. Een van de geïnterviewden zei: "[Ik] zag het elke dag weer voor me. En dan zag ik hem tegen die haak aanrijden en dan zag ik hem dat hij onder m'n wiel kwam en dan werd ik gek ... Ik was wel gaan slapen, maar ik kreeg er nachtmerries over. Nachtmerries. Dan lag ik weer te vechten in m'n bed." Verder was bij diverse betrokkenen sprake van een korte of langere periode van arbeidsongeschiktheid.

Was je verrast over de plek van de veroorzaker in het letselschadetraject?

Nee, eigenlijk niet. Bij de afwikkeling van een letselschadetraject ligt nu vooral de nadruk op het financieel-juridische aspect, én op het slachtoffer. Dat is zeker belangrijk, maar het belang van de menselijke, relationele kant zou niet onderschat moeten worden. Bezien vanuit het perspectief van de menselijke

VEROORZAKER CENTRAAL

kant zou het ook mogelijk moeten zijn om de veroorzaker nadrukkelijker een plek binnen de 'letselschadedriehoek' te geven. Want uit het onderzoek komt naar voren dat zowel de positie van de verkeersdeelnemer als die van de zorgverlener lastig kan zijn en gepaard kan gaan met gevoelens van schuld, schaamte en onzekerheid. *Slachtoffers* hebben behoefte aan erkenning in de meest brede zin van het woord en meer specifiek aan excuses. *Veroorzakers* zouden op hun beurt behoefte kunnen hebben om te kunnen vertellen dat wat is gebeurd niet de bedoeling was en zouden hiervoor spijt en medeleven willen betuigen. Maar die gelegenheid doet zich dus niet zo gemakkelijk voor. En het kan voor veroorzakers ook moeilijk zijn om zelf die stap vooruit te zetten. Want wat doe je, als je iemand ernstig – of zelfs dodelijk – letsel hebt toegebracht? Stuur je een kaartje, of bloemen? Zit die ander daarop te wachten? Er kan bij de veroorzaker dan sprake zijn van 'handelingsverlegenheid', waardoor er vervolgens uiteindelijk niets gebeurt. Met alle ergernis en verbittering bij het slachtoffer tot gevolg, want die blijft zich afvragen waarom degene die het leed heeft aangericht zich hult in stilzwijgen. Ik denk dat de schadebehandelaar en de politie hierin een meer bemiddelende rol zouden kunnen spelen.

'Ieder verhaal heeft meer kanten'

In het onderzoek haal je 'restorative justice' aan. Kun je daarover iets meer zeggen?

Restorative justice betekent herstellende rechtvaardigheid. Het wordt in de Nederlandse rechtspraktijk vaak aangeduid met de term 'herstelrecht'. Het interessante aan deze theorie is dat het ervan uitgaat dat om tot herstel van onrecht te kunnen komen het nodig is dat alle betrokkenen deelnemen aan de zoektocht naar herstel. De nadruk ligt dus op betrokkenheid van *alle* personen die een belang hebben bij de gebeurtenis. Je zou kunnen zeggen dat *inclusiviteit* een kernelement van *restorative justice* is. Dat betekent dat in het letselschadetraject ook de veroorzaker deel zou moeten uitmaken van het proces. Decennia geleden stonden slachtoffers in het strafrecht ook buitenspel. Inmiddels is – onder invloed van het gedachtegoed van *restorative justice* – de zichtbaarheid van slachtoffers binnen het strafrecht toegenomen en hebben zij daarin een betere plaats verworven, hetgeen bijdraagt aan herstel. Als we dit gegeven in het achterhoofd houden en het vergelijken met het huidige civiele letselschadetraject, dan zou de plaats van de veroorzaker van letselschade meer zichtbaar kunnen worden.

Voor juridische hulp in Oostenrijk

- letselschade door ski-, bergsport en verkeersongevallen
- strafrecht in verband met ski-bergsport en verkeersongevallen

Stephan Wijnkamp is Nederlands sprekende advocaat gevestigd in Oostenrijk. Naast advocaat is Stephan Wijnkamp Oostenrijks-Landes-skileraar, lid van de Oostenrijkse Bergrettung en ervaren alpinist. Daardoor weet hij als geen ander de ongevallensituatie te analyseren en de juridische vertaalslag te maken. Ook voor ski- en bergsportgevallen in andere landen dan Oostenrijk wordt vaak gebruik gemaakt van zijn expertise.

Voor meer informatie www.bergsportrecht.eu

Wijnkamp Rechtsanwaltskanzlei Lawfirm · Gewerbegebiet 3 / Top 5
6493 Mils bei Imst · Tirol · Austria · T: +43 (0)5418 20 400
E: office@wlawfirm.eu · www.bergsportrecht.eu

Advertenties

Herstelgerichte dienstverlening onder 1 dak

- multidisciplinair team
- casemanager is ergotherapeut
- up-to-date-expertise incl. wet- en regelgeving
- pragmatisch

Herstel van autonomie staat bij ons centraal
www.triviumadvies.nl (038) 760 05 62

Uit het onderzoek komt naar voren dat wanneer de veroorzaker meer zichtbaar zou zijn, dit mogelijk ook positief kan bijdragen aan het herstel van het slachtoffer.

Is restorative justice een vorm van meerzijdige partijdigheid?

Jazeker, bij meerzijdige partijdigheid gaat het om een houding van empathie naar alle betrokkenen. Dus met aandacht voor het verhaal van het slachtoffer en dat van de veroorzaker. Het helpt bij herstel als beide kanten gehoord worden. Ook hier ligt eigenlijk het zichtbaar maken van alle partijen besloten. Een mooi voorbeeld van werken vanuit meerzijdige partijdigheid is herstelbemiddeling, zoals Stichting Perspectief Herstelbemiddeling dat faciliteert. Dan gaat het om herstelbemiddelingsactiviteiten (zoals gesprekken, maar soms ook via briefwisseling) tussen slachtoffer en veroorzaker of tussen patiënt en arts. Omdat deze activiteiten worden begeleid door een onafhankelijke derde kunnen ze heel goed naast het financieel-juridische traject verlopen. Zo'n herstelbemiddelingstraject zou mogelijk zelfs bevorderend kunnen werken voor de gehele afwikkeling van de schade. Voorafgaand aan herstelbemiddelingsgesprekken worden ook verwachtingen in kaart gebracht. Deelname aan een gesprek is altijd op basis van vrijwilligheid; het heeft geen verplichtend karakter. Het is een uitnodiging van de ene partij aan de andere om in contact met elkaar te komen. Voor de veroorzaker kan het een manier zijn om zijn kant van het verhaal te vertellen en verantwoordelijkheid op zich te nemen voor hetgeen gebeurd is door zich hierover uit te spreken. Vervolgens kan het slachtoffer ook zijn verhaal doen en nog onbeantwoorde vragen stellen. Ook de veroorzaker kan trouwens met vragen zitten die hij aan

het slachtoffer wil stellen. Zo kan het contact en de wederkerigheid in een bemiddelingsgesprek bij beide partijen bijdragen aan herstel.

'Meer oog voor inclusiviteit'

Terugkijkend op het onderzoek, wat is dan jouw aanbeveling?

Mijn belangrijkste aanbeveling is vooral een boodschap aan de professionals in de letselschadep praktijk. Ik hoop dat mijn onderzoek een bewustwordingsdebat aanzwengelt over de positie van veroorzakers binnen de afwikkeling van een letselschadezaak en hoe wij met hen omgaan. Het lijkt mij wel een terechte vraag, niet alleen aan verzekeraars, maar ook aan belangenbehartigers, of de veroorzaker binnen het letselschadetraject een rol zou kunnen krijgen die zowel recht doet aan de behoeften en belangen van het slachtoffer als aan die van de veroorzaker. In dit licht is het minstens opmerkelijk te noemen dat in de

huidige Gedragscode Behandeling Letselschade (GBL) richtlijnen ontbreken die aansporen tot wederkerigheid in een respectvolle omgang met elkaar. In de onlangs verschenen Gedragscode Openheid medische incidenten; betere afwikkeling Medische Aansprakelijkheid (GOMA) 2022, een herziening van de GOMA 2010, is nu opgenomen dat ook belangenbehartigers zich professioneel en redelijk dienen op te stellen jegens alle betrokken partijen. Kortom, de verantwoordelijkheid voor meer aandacht van de persoonlijke belangen van veroorzakers ligt wat mij betreft bij verzekeraars en andere professionals die betrokken zijn bij de afwikkeling van letselschadezaken. Door meer oog te hebben voor de behoeften van veroorzakers van letselschade kan worden voorkomen dat zij ook slachtoffer worden van de gebeurtenis en blijven worstelen met gevoelens van schuld, schaamte en onzekerheid. Zoals ik al aangaf lijkt het een kwestie te zijn van meer aandacht voor de menselijke kant en daar heeft het slachtoffer zeer zeker ook profijt van. ♦

Over Femke Ruitenbeek-Bart:

In 1996 startte Femke met de opleiding Nederlands recht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Na haar studie werd zij advocaat bij Pels Rijcken & Drooglever Fortuijn in Den Haag. Na veertien jaar advocatuur keerde ze in 2016 terug naar Erasmus School of Law in Rotterdam. Daar is zij nu universitair docent, met als aandachtsgebieden het aansprakelijkheidsrecht en het burgerlijk procesrecht.

Het proefschrift van Femke Ruitenbeek-Bart is gepubliceerd in de Civilologie-reeks van Boom:

F.M. Ruitenbeek-Bart, *En de veroorzaker dan? Een juridisch-empirisch onderzoek naar de plaats van de veroorzaker in de civiele letselschadep praktijk*, Civilologie, deel 10, Boom juridisch 2023, ISBN 978 94 6212 808 8

Vanaf 27 november 2023 kunt u het proefschrift inzien door onderstaande QR-code te scannen:

